

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060201

DOM
2018-06-04
Stockholm

Mål nr
M 4777-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, beslut 2017-04-26 i mål nr M 1759-16, se bilaga A

PARTER

Klagande

Sydkraft Hydropower AB,

Ombud: Jur.kand. S.H.

Motparter

1. Länsstyrelsen i Jämtlands län

2. Strömsunds kommun

SAKEN

Avvisning

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen upphäver mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut och återförvisar målet dit för fortsatt handläggning.

Dok.Id 1404808

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

BAKGRUND

Sydkraft Hydropower AB (Sydkraft) äger Gamla Lövöns kraftverk. Kraftverket var i drift till 1973 och är i dag klassat som byggnadsminne. Den 5 september 2014 uppmärksammades ett läckage genom högra kanalvallen i intagskanalen till kraftverket. För att förhindra att Fångsjön, uppströms intagskanalen, skulle rinna ut om läckaget ökade stängdes intagskanalen av med en fångdamm av bergmassor. Detta skedde samma dag som läckaget upptäcktes. Påföljande dag vidtogs åtgärder för att förstärka fångdammen och för att täta den. Därefter vidtogs undersökning och planering för hur läckaget i kanalvallen skulle åtgärdas. I februari 2015 hade dammsäkerhetsansvariga vid Sydkraft kommit fram till hur kanalvallen skulle lagas. I juni 2015 påbörjades reparationen av kanalvallen och arbetet var slutfört i augusti samma år. I en ansökan som kom in till mark- och miljödomstolen den 14 juli 2016 ansökte Sydkraft om att de vidtagna åtgärderna skulle godkännas i efterhand med stöd av 11 kap. 16 § miljöbalken. Mark- och miljödomstolen avvisade Sydkrafts ansökan såvitt avser under tiden juni–augusti 2015 utförda dammsäkerhetshöjande åtgärder.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Sydkraft har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut och återförvisa målet dit för prövning i sak.

Länsstyrelsen och **Strömsunds kommun genom miljö- och byggnämnden** har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens beslut.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Sydkraft har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen med i huvudsak följande tillägg:

Samtliga dammsäkerhetshöjande åtgärder som omfattas av ansökan var att betrakta som nödvändiga att utföra genast. Med tanke på Sydkrafts ansvar för dammsäkerheten vid anläggningen var det inte möjligt att avvakta med åtgärderna tills ett lagakraftvunnet avgörande efter en tillståndsprövning fanns.

Läckaget i kanalvallen bedömdes bero på en fortgående inre erosion och det tycktes inledningsvis öka. Läckagets läge i kanalvallen gjorde att det till en början inte gick att komma åt att täta själva läckan. Som en temporär åtgärd byggdes därför en fångdamm vid kanalens inlopp. Fångdammen var provisorisk. Avsikten var att, i händelse av fortsatt erosion i kanalvallen, hindra Fångsjön från att okontrollerat rinna ut genom ett fullskaligt dammbrott. Den permanenta lagningen utfördes så fort det var möjligt genom att en invändig förstärkning av övergångslager, tät kärna och erosionskydd lades längs en sträcka av 250 meter på vallen.

Ett förfarande med tillståndsprovning uppskattades tidmässigt att pågå till hösten 2016 med därefter eventuella överklaganden till högre instanser. Sydkraft bedömde det som uteslutet att avvakta med lagningsarbetet under så lång tid. Fångdammen i kanalens inlopp var en provisorisk lösning. Dammvallen skulle ha legat torrlagd under en lång tid, vilket skulle ha medfört att den ytterligare hade torkats ut invändigt, något som skulle ha underminerat dess hållfasthet. Tjäle skulle ha kunnat gå in i vallen med risk för frostsador. Här ska även beaktas den eventuella miljöskada och annan påverkan på omgivningen som hade kunnat uppstå genom att kanalen skulle ha varit torrlagd under en lång tid. Att avvakta med åtgärderna hade inte varit förenligt med det ansvar som en dammägare har i fråga om dammsäkerhet.

Länsstyrelsen har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen med i huvudsak följande tillägg:

De arbeten som Sydkraft utförde i september 2014 för att åtgärda det akuta läckaget ryms inom tillämplighetsområdet för 11 kap. 16 § miljöbalken men åtgärderna som vidtogs därefter har inte varit så akuta att bestämmelsen är tillämplig även för dessa. Dessa åtgärder borde i stället ha gått genom en ordinarie provningsprocess med samråd och följande tillståndsprovning enligt 22 kap. 1 § miljöbalken. Frågor som kan vara aktuella att redovisa vid en normal provningsprocess, med inledande samråd och följande ansökan enligt 22 kap. 1 § miljöbalken, är t.ex. vilka alternativa lösningar som kan vara aktuella att utföra, åtgärdernas konsekvenser, vilka motstående intressen som berörs, de möjliga alternativens inverkan på fastställda miljö kvalitetsnormer, krav på ytterligare undersökningar m.m. Även i sådana fall där åtgärderna redan har utförts och

konsekvenserna av dem redan har inträffat, gäller den normala prövningsproceduren där ansökan föregås av en samrådsprocess och ansökan och miljökonsekvensbeskrivning m.m. upprättas som grund för ansökan till mark- och miljödomstolen.

Vad gäller Sydkrafts bedömning av tidsåtgången för en tillståndsprocess om nästan 1,5 år ifrågasätter länsstyrelsen inte denna i sig, då tidsåtgången kan variera och bero på olika saker som t.ex. ärendebelastningen vid domstolen. Länsstyrelsen har erfarenhet av att en ansökan om tillstånd till en relativt omfattande vattenverksamhet kan gå förhållandevis snabbt.

Strömsunds kommun genom miljö- och byggnämnden har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen med i huvudsak följande tillägg:

Att en tillståndsprövning i mark- och miljödomstolen kan ta lång tid är inget skäl för att påbörja en tillståndspliktig vattenverksamhet utan att först ha lämnat in en ansökan om tillstånd. Ett sådant förfarande försvårar tillsynen och undergräver förtroendet för tillsynsmyndigheten.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen ska pröva om de åtgärder som Sydkraft vidtog på kanalvallen under juni–augusti 2015 utgör sådana åtgärder som omfattas av bestämmelsen i 11 kap. 16 § miljöbalken för vilka godkännande kan ges i efterhand.

Den aktuella kanalvallen utgör en vattenanläggning för vilken Sydkraft har ett underhållsansvar enligt 11 kap. 17 § miljöbalken. Underhållsansvaret innebär att Sydkraft ska underhålla kanalvallen så att det inte uppkommer skada för allmänna eller enskilda intressen genom ändringar i vattenförhållandena. Som ägare är Sydkraft således skyldigt att inte bara utföra löpande reparationer utan även bygga om en anläggning som har tjänat ut.

Ändring och lagning av en vattenanläggning utgör vattenverksamhet för vilket tillstånd som huvudregel ska sökas på förhand enligt 11 kap. 9 § miljöbalken. Det föreligger ett straffrättsligt ansvar för den som vidtar en åtgärd utan tillstånd enligt 11 kap.

(se 29 kap. 4 § första stycket 1 c) miljöbalken). Ändrings- och lagningsarbeten får utföras utan föregående tillstånd, om det till följd av en skada eller för att förebygga en skada är nödvändigt att tillståndspliktiga ändrings- eller lagningsarbeten utförs genast, 11 kap. 16 § miljöbalken. Ansökan om godkännande av arbetena ska göras snarast möjligt. Prövningen av sådana åtgärder som omfattas av obligatorisk förprovning kan med stöd av denna bestämmelse således skjutas upp. Det innebär att sådana arbeten som omfattas av bestämmelsen i 11 kap. 16 § miljöbalken är undantagna den tillståndsplikt som annars gäller enligt 11 kap. (se MÖD 2008:21). Ett godkännande av ändrings- eller lagningsarbetena får därmed en retroaktiv verkan på det sättet att arbetena anses lagliga från att de utförs och inte först när tillstånd ges.

För att ändrings- eller lagningsarbetena ska omfattas av bestämmelsen i 11 kap. 16 § miljöbalken måste det ha varit nödvändigt att utföra dessa arbeten genast. Vad som avses med genast är inte närmare beskrivet i bestämmelsens förarbeten eller i praxis. Bedömningen av om bestämmelsen är tillämplig måste avgöras utifrån förhållandena i det enskilda fallet. Hur lång tid som gått från det att skada eller risk för skada konstaterats till dess att den åtgärdats kan inte vara ensamt avgörande för om åtgärden ska anses ha varit nödvändig att utföra genast. Vid denna bedömning måste domstolen även beakta andra förhållanden som när på året åtgärderna i fråga lämpligen bör utföras och om åtgärdernas utförande kan invänta en avslutad tillståndsprövning.

I detta fall har Sydkraft byggt en fångdamm vid intagskanalens inlopp omedelbart efter det att läckaget uppmärksammats. Fångdammen byggdes av bergmaterial som sedermera förstärktes och tätades. En fångdamm konstruerad på detta sätt är en provisorisk lösning och det finns inte skäl att ifrågasätta att det var angeläget för Sydkraft att laga kanalvallen så snart som möjligt. De förstärkningsåtgärder som Sydkraft vidtagit på kanalvallen hade inte kunnat utföras mycket tidigare än i juni 2015 eftersom sådana åtgärder bör utföras under den period på året då det är tjälritt i marken. Det finns inte heller skäl att ifrågasätta Sydkrafts uppgifter om riskerna för ytterligare skador på kanalvallen om den hade legat torrlagd under längre tid.

Sydkraft hade först i februari 2015 utrett hur kanalvallen skulle åtgärdas och inte förrän då skulle en tillståndsansökan ha kunnat lämnas in till mark- och

miljödomstolen. En dom med tillstånd för utförande av åtgärderna som fått laga kraft hade med största sannolikhet inte funnits i juni 2015. Att invänta en tillståndsprövning kan därför inte i denna situation ha varit ett alternativ för bolaget.

Sydkraft har alltså rätt till en prövning enligt 11 kap. 16 § miljöbalken även av åtgärderna utförda under tiden juni–augusti 2015 i enlighet med bolagets ansökan. Mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut ska därför undanröjas och målet ska återförvisas till mark- och miljödomstolen som har att pröva om arbetena ska godkännas eller inte.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 2018-07-02

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Per Sundberg och Ingrid Åhman, tekniska rådet Dag Ygland och tf. hovrättsassessorn Kristina Dreijer, referent.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

PROTOKOLL
2017-04-26
Handläggning i
Östersund

Aktbilaga 21
Mål nr
M 1759-16

Handläggning i sökandens utevaror

RÄTTEN

Rådmannen Göran Simonsson och rådmannen Malin Olsson Almquist

PROTOKOLLFÖRARE

Simonsson

SÖKANDE

Sydkraft Hydropower AB

Ombud: Advokat L.V.

SAKEN

Ansökan om godkännande av utförda dammsäkerhetshöjande åtgärder vid Gamla Lövöns kraftverk i Strömsunds kommun; nu fråga om rättegångshinder

Länsstyrelsen i Jämtlands län har yrkat att mark- och miljödomstolen avvisar ansökan, aktbil 12, och yrkat ersättning för rättegångskostnader med 2 400 kr.

Strömsunds kommun genom miljö- och byggnämnden har gjort gällande att de av Sydkraft Hydropower AB vidtagna åtgärder som påbörjades i juni 2015 borde ha omfattats av en tillståndsansökan i stället för en ansökan om godkännande enligt 11 kap. 16 § miljöbalken, aktbil 10.

Sydkraft Hydropower AB har motsatt sig yrkandet om avvisning men medgett yrkandet om rättegångskostnader, aktbil 16. Bolaget har vidare yrkat att domstolen nedsätter prövningsavgiften till 1 500 kr.

Efter genomgång av handlingarna i målet fattar mark- och miljödomstolen följande

Dok.Id 269026

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 708 831 28 Östersund	Storgatan 6	063-15 06 00 E-post: mmd.ostersund@dom.se www.ostersundstingsratt.domstol.se	063-15 06 90	måndag – fredag 08:00-16:00

BESLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar Sydkraft Hydropower AB:s ansökan såvitt avser under tiden juni-augusti 2015 utförda dammsäkerhetshöjande åtgärder vid Gamla Lövöns kraftverk.
2. Mark- och miljödomstolen avslår länsstyrelsens avvisningsyrkande i övrigt.

SKÄL FÖR BESLUTET

Länsstyrelsen har som grund för sitt avvisningsyrkande gjort gällande att bolagets ansökan inte uppfyller miljöbalkens krav på samråd. Vad gäller de åtgärder som vidtogs i september 2014 finner mark- och miljödomstolen att förhållandena varit sådana att dessa arbeten kan prövas inom ramen för bestämmelserna i 11 kap. 16 § miljöbalken om godkännande i efterhand. Domstolen godtar bolagets invändning att krav på en formell miljökonsekvensbeskrivning och genomfört samråd inte föreligger i ett sådant mål. Hinder att uppta bolagets ansökan till prövning i den delen saknas därför.

De arbeten som utfördes först under tiden juni-augusti 2015 har däremot inte präglats av det behov av omedelbart genomförande som förutsätts för tillämpning av 11 kap. 16 § miljöbalken och det har därför ålegat bolaget att i stället inge en tillståndsansökan avseende dessa åtgärder med redovisning av genomfört samråd och en miljökonsekvensbeskrivning. Sådan redovisning saknas dock. Bolagets ansökan i denna del ska därför avvisas.

Prövning av yrkandena om jämkad prövningsavgift och ersättning för rättegångskostnader kommer att äga rum i samband med att mark- och miljödomstolens slutligen avgör målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se **bilaga 1** (DV430)

Beslutet under *punkt 1* får överklagas senast 17 maj 2017. Prövningstillstånd krävs.

Den som vill överklaga beslutet under *punkt 2* ska först anmäla missnöje senast inom en vecka från den dag klaganden har fått del av beslutet. Försummas detta får beslutet inte längre överklagas.

Göran Simonsson

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - SLUTLIGT BESLUT I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens beslut ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från beslutets datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i beslutet.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. det beslut som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för beslutet och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens beslut som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av beslutet.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se